

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

РОЗВИТОК НАВИЧОК КОМУНІКАЦІЇ У ДІТЕЙ З РАС

(МОВЛЕННЄВИЙ ТА НЕМОВЛЕННЄВИЙ АСПЕКТ)

підготовки бакалавра

Силабус вибіркового освітнього компонента «Розвиток навичок комунікації у дітей з РАС (мовленнєвий та немовленнєвий аспект)» підготовки бакалавра

Розробник: Луканьова Людмила Олексіївна, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ірина БРУШНЕВСЬКА

Силабус освітнього компонента **затверджено** на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол № 2 від 12 вересня 2023 р.

Силабус освітнього компонента **перезатверджено** на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	<u>Галузь знань</u> 01 Освіта / Педагогіка <u>Спеціальність</u> 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка) <u>Освітньо-професійна програма</u> Корекційна психопедагогіка та логопедія <u>Освітній рівень</u> : перший (бакалаврський)	<u>Вибірковий</u>
Кількість годин / кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>4 – й</u>
		Семестр <u>7 – й</u>
		Лекції – <u>10 год</u> Практичні <u>20 год</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота <u>110 год.</u>
		Консультації <u>10 год.</u>
		Форма контролю: <u>залік</u>
Мова навчання		<u>Українська</u>

II. Інформація про викладача

ППП Луканьова Людмила Олексіївна

Посада старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +38(050)1433376, LUKANOVA.LIUDMYLA@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Силабус освітнього компонента (далі – ВОК) «Розвиток навичок комунікації у дітей з РАС (мовленнєвий та немовленнєвий аспект)» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Силабус ВОК є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти, укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; алгоритм вивчення навчального матеріалу ВОК; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета ОК: ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретичними та практичними засадами організації навчання, виховання, соціальної адаптації та реабілітації, інтеграції в соціум осіб із РАС; адаптації змісту та методів навчання до можливостей і потреб дитини; застосуванні під час реалізації завдань освітньо-корекційного процесу додаткових заходів, спрямованих на опанування навчального матеріалу.

Завдання ОК:

- ознайомити здобувачів освіти з системою наукових знань про особливості розвитку комунікації (вербальної, невербальної, альтернативної) осіб з РАС;
- розкрити основні напрямки організації психолого-педагогічної підтримки дітей з РАС на базі інклюзивно-ресурсних центрів і закладів освіти;
- сформувати базові навички практичного використання засобів АДК;
- формувати вміння застосовувати комплексний клініко-психолого-педагогічний підхід до організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з РАС;
- розглянути приклади використання технічних засобів навчання, інформаційних та комп'ютерних технологій у освітньому процесі;
- забезпечити встановлення контакту з батьками, які виховують дітей з розладами спектру аутизму, надання їм допомоги в сімейному вихованні;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом освітнього компонента;
- розвивати у здобувачів освіти здатність до професійного саморозвитку.

3. Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): навички комунікації; здатність брати на себе відповідальність; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та інше.

Методи навчання: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольної-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю /Бали
-------------------------------	--------	--------	-----------	-----------	-------	----------------------

Змістовий модуль 1.		Аутизм – як психолого-педагогічна проблема.				
Тема 1. Розлади спектру аутизму як специфічний вид дизонтогенезу. Історичний аспект проблеми аутизму. Сучасні наукові дослідження про природу, причини та механізми виникнення РДА, атипового аутизму та РАС. МКХ-10. Характеристика дітей з проявами аутизму. Класифікації РАС.	30	2	4	10	2	макс. к-сть балів за практичне заняття - 6 УО/12
Тема 2. Діагностика стану психофізичного та соціально-емоційного розвитку дітей з РАС. Загальні підходи до діагностики стану психофізичного розвитку дітей з аутизмом. Основні методи збору інформації: інтерв'ювання батьків, спостереження за дитиною, тестування. Новітні техніки ранньої діагностики РАС у дітей. Особливості діагностики стану соціально-емоційного розвитку дітей з РАС: вивчення стану сформованості міжособистісного (перцептивно-когнітивного) компоненту; визначення особливостей розвитку внутрішньоособистісного (афективно-регулятивного) компоненту; уміння співставляти основні показники психофізичного розвитку і фази соціалізації дитини з РАС з нормативними показниками типової дитини.	30	2	4	20	2	РМГ, УО, ІРС ДС/12
Разом за модулем 1	60	4	8	30	4	24 бали
Змістовий модуль 2. Корекція комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з проявами аутизму як соціальний процес.						

Тема 3. Корекція соціально-емоційної сфери дитини з РАС. Формування в дитини вміння виокремлювати себе з довкілля; прийняття іншої людини; розвиток соціальної та емоційної взаємодії; розвиток здатності конструктивно та емоційно виразно впливати на навколишнє середовище; здатність до соціальної поведінки.	30	2	4	20	2	ДС, РМГ, УО, ІРС / 12
Тема 4. Корекція комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з РАС. Формування початкових форм потреби у спілкуванні. Стадії комунікації. Розвиток імпресивного мовлення. Формування різних форм довербальної комунікації. Оволодіння лексико-граматичною будовою мовлення та доступними формами діалогічного і монологічного мовлення. Вербальна та невербальна комунікація. АДК (ААК) при РАС.	30	2	4	20	2	ДС, РМГ, УО / 12
Тема 5. Інноваційні стратегії та окремі лайфхаки у роботі з дітьми з РАС. Використання методів додаткової та альтернативної комунікації (АДК). Групи і види АДК.	15	1	2	20	1	ДБ, РМГ, УО, ІРС/6
Тема 6. Консолідація освіти і сімейного виховання дитини з аутизмом. Особливості психологічної допомоги сім'ям, які виховують дітей з аутизмом.	15	1	2	20	1	ДБ, УО, ІРС /6
Разом за модулем 2	90	6	12	80	6	36 балів
КР 1						20 балів
КР 2						20 балів
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoot – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському

національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.*

1. Завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 3

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
Змістовий модуль 1. Аутизм – як психолого-педагогічна проблема.		
1.	Тема 1. Виділити основні етапи становлення теорії аутизму: <i>I етап - донозологічний період (кінець XIX — початок XX ст.); II етап - доканерівський період (20 – 40-ті роки XX ст.); III етап - канерівський (40 – 80-ті роки XX ст.); V етап - постканерівський (50 – 90-ті роки XX ст.)</i>	10
2.	Тема 2. На основі опрацювання рекомендованих та самостійно підібраних джерел, підготувати таблицю «Освітні труднощі школярів (дошкільників) з РАС в контексті типології особливих освітніх потреб».	
	Типи труднощів	Загальна характеристика проявів труднощів
	Інтелектуальні/ когнітивні	
	Функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві)	
	Фізичні	
	Навчальні	
	Соціоадаптаційні/ соціокультурні	
Змістовий модуль 2. Корекція комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з проявами аутизму як соціальний процес.		
3.	Тема 3. 1. Дати характеристику основних етапів корекції соціально-емоційної сфери дитини з РАС. 2. Розробити індивідуальне корекційне заняття з дитиною з РАС (розділ, вікова група, тема за вільним вибором).	20
4.	Тема 4. На основі опрацювання рекомендованих та самостійно підібраних джерел, заповнити таблицю «Корекція комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з РАС» (вказати основні напрямки корекційного впливу та (до II-V рівня підібрати і описати 2 завдання).	
	Рівні	Напрямки корекційного впливу (завдання)
	1-й рівень. Формування початкових форм потреби у спілкуванні.	

	II-й рівень. Розвиток імпресивного мовлення.	
	III-й рівень. Формування різних форм довербального мовлення.	
	IV-й рівень. Оволодіння лексико-граматичною системою мовлення.	
	V-й рівень. Оволодіння доступними формами комунікації	
5.	Тема 5. На основі опрацювання рекомендованих джерел дати опис 3-методик використання АДК (на вибір) та визначити їх ефективність для певних категорій дітей з РАС.	20
6.	Тема 6. На основі опрацювання рекомендованих джерел розробити порадник для батьків дітей з РАС «Стимулювання мовленнєво-комунікативної діяльності дітей з РАС засобами арттерапії».	20
РАЗОМ		110

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Розвиток навичок комунікації у дітей з РАС (мовленнєвий та немовленнєвий аспект)» здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента, відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5%D1%96%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) в діапазоні від **0 до 100 балів**. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, виконання контрольних робіт тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не

розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Силабусом передбачено виконання контрольних робіт (КР1 та КР2) у формі тестування. Кожна КР передбачає виконання здобувачем вищої освіти тестових завдань (20 питань) різного рівня складності. За кожну правильну відповідь здобувач освіти отримує 1 бал. КР проводиться під час частини практичного заняття, що завершує вивчення модуля. Виконання КР здійснюється з використанням роздрукованих тестів або в режимі комп'ютерної діагностики (на навчальній платформі LMS Moodle). Здобувач освіти вважається таким, що приступив до проходження КР, якщо він допущений до нього, з'явився на КР та отримав тестові завдання.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Повторне складання заліку з ОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»): повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрахування з університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, працевлаштування, участь у програмі академічної мобільності, здобуття освіти за іншою спеціальністю (освітньою програмою), навчання за програмою «Подвійний диплом», тривале відрядження за основним місцем роботи, станом здоров'я, перебування у відпустці в зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, наявність статусу особи з особливими освітніми потребами) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (див. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>).

Підготовка здобувачів вищої освіти за **дуальною формою здобуття освіти** у ВНУ імені Лесі Українки здійснюється відповідно до Положення (URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB_%D0%BD%D1%83_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%82%D1%83.pdf Години, форма навчання та особливості організації освітнього процесу визначаються на семестр (поточний навчальний рік) та відображаються в індивідуальних графіках навчання здобувачів освіти та програмі навчання.

В процесі вивчення ОК під час проведення занять можуть використовуватись технології дистанційного навчання через мережу «Інтернет» в умовах карантинних обмежень, воєнного стану; навчанні здобувачів освіти під час хвороби; участі у дистанційних олімпіадах, конкурсах; отриманні консультацій тощо (див. Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20(3).pdf)). Навчання осіб із особливими потребами передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання під час здійснення всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку здобувачів освіти. Під час організації освітнього процесу в Університеті технології дистанційного навчання можуть використовуватись при проведенні навчальних занять, контрольних заходів, а також при забезпеченні самостійної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ВОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ВОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ВОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність не підтвердження

здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%B%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з ВОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 100 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу. Ел.адреса викладача для таких пропозицій: LUKANOVA.LIUDMYLA@vnu.edu.ua

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом ОК. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Порядок проведення заліку.

У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100. У такому випадку залік проводиться у формі тестування (25 питань по 4 бали кожне. Якщо відповідь правильна, то ЗО отримує максимум 4 бали, частково правильна – в діапазоні від 3 балів – до 0 балів. Якщо серед варіантів відповідей здобувач вищої освіти обрав хоч одну хибну – отримує 0 балів).

Орієнтовний перелік питань, котрі виносяться на залік:

1. Сучасні наукові дослідження про природу, причини та механізми РАС.
2. Характеристика дітей з проявами аутизму.
3. Класифікація РАС.
4. Основні методи збору інформації при діагностиці РАС.
5. Новітні техніки ранньої діагностики РАС у дітей.
6. Діагностика стану психофізичного розвитку дітей з аутизмом.
7. Особливості діагностики стану соціально-емоційного розвитку дітей з РАС.
8. Основні напрямки корекції соціально-емоційної сфери дитини з РАС.
9. Визначити основні напрямки формування навичок комунікації осіб РАС (РДА).
10. Формування початкових форм потреби у спілкуванні. Стадії комунікації.

11. Розвиток імпресивного мовлення. Формування різних форм довербальної комунікації.
12. Оволодіння лексико-граматичною будовою мовлення та доступними формами діалогічного і монологічного мовлення. Вербальна та невербальна комунікація.
13. АДК (ААК) при РАС. Назвати та описати групи та види АДК.
14. Охарактеризувати різницю використання піктограм у комунікації в побуті та використання поведінкової системи комунікації через обмін символів, Picture Exchange Communication Symbols (PECS).
15. Схарактеризувати діяльність команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з РАС.
16. Дати характеристику категорії соціокультурних та соціоадаптаційних освітніх труднощів осіб з ООП (РАС).
17. Скласти алгоритм використання АДК в домашніх умовах.
18. Описати трьохрівневу структуру команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП (РАС) в умовах інклюзивного навчання.
19. Визначити критерії успішності реалізації індивідуальної програми розвитку дитини дошкільного (шкільного) віку з РАС.
20. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна програма розвитку дитини з РАС (РДА), проаналізувати структуру, зміст, особливості.
21. Описати алгоритм поступового введення візуальних засобів АДК.
22. Взаємозв'язок батьків, ІРЦ та закладу освіти у наданні психолого-педагогічної підтримки дитині з соціоадаптаційними труднощами.
23. Назвати та описати компоненти комунікативної діяльності (за О. М. Леонтьєвим).
24. Проаналізувати сфери застосування адаптації та модифікації освітніх програм дітей з ООП (РАС) в умовах інклюзивного закладу освіти. Види адаптації і модифікації.
25. Базові принципи універсального дизайну та ключові аспекти пристосування навчального середовища для дітей з РАС.
26. Назвіть та охарактеризуйте п'ять етапів формування комунікативного акту.
27. Чи може бути використання слів без процесу комунікації? Опишіть суть явища ехолалій у людей з розладами аутистичного спектра, чи є це комунікацією?

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним/педагогічним працівником, враховуючи такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 4

Критерії оцінювання навчальних досягнень		Правильність отриманих відповідей/бали		Повнота та логічність відповіді/бали		Наявність висновків та ілюстративних прикладів/бали		Презентація (тощо) /бали	
Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти/загальна кількість балів	Відмінно/ 6 балів	глибоко та розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	2	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	2*/ 1**	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію. Дотримано вимог академічності доброчесності	1**
	Дуже добре/ 5 балів	розкриває основний зміст теоретичних питань та практичних завдань. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	2	володіє навчальним матеріалом, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє традиційні підходи до вирішення проблем з елементами новизни тощо	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані висновки	1*/ 0,5**	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічності доброчесності. Дотримано вимог академічності доброчесності	0,5**
	Добре/ 4 бали	висвітлює основний зміст	1,5	відтворює значну частину	1,5	наводить ілюстратив	1*/ 0,5	презентація оформлена	0,5**

	теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності		навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації		ні приклади. Робить самостійні висновки	**	відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності	
Задовільно/ 3 бали	частково розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, є неточності. Є неточності під час вживання наукової термінології, дотримується академічної доброчесності	1	частково відтворює навчальний матеріал, виявляє задовільний рівень знань окремих положень. Розуміє матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	1	не завжди, але може навести приклади. Робить формальні висновки	1*/0,5**	презентація оформлена в довільній формі, структура презентації включає окремі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності	0,5**
Достатньо/ 2 бали	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	1	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Частково розуміє матеріал, під час його відтворення не вистачає достатньої	0,5	не завжди вдається сформулювати висновки. Як правило, вони носять формальний характер	0,5*/0,25*	презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів	0,25*

				глибини та аргументації					
Незадовільно/ 1-0 бали	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності	0,25	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити	0,25	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати	0,5*/0,25*	презентація відсутня або порушено вимоги академічної доброчесності	0,25*	

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (тощо).

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси.

Основна:

- Боряк О., Косенко Ю. Альтернативна комунікація як засіб розвитку мовленнєвої діяльності дітей з комплексними порушеннями. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 35. Том 1. С. 264-270.
- Казачінер О. С., Гордієнко І.В., Цись О.В. Стан проблеми використання альтернативної та допоміжної комунікації дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку в Україні. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22, т. 1. С. 60–63.
- Козир Є. С. Альтернативні та допоміжні засоби комунікації як ефективний метод розвитку соціальної взаємодії дітей з розладами аутистичного спектру. *Магістерські студії. Альманах*. Херсон : ХДУ, 2022. Вип. 22. С. 194-197
- Куренкова А. В., Бойко С. П. Візуалізація інформації в логопедії: потенціал інтерактивної інфографіки для дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2024. № 3. С. 45–50.
<https://journals.uzhnu.uz.ua/index.php/ped/article/view/1005/1110>

5. Корекційно-розвивальні методики для роботи з дітьми з аутизмом: методичні рекомендації./ укладачі.: Д. М. Литвяк, Л. О. Зленко. Чернівці: ЧОППО, 2020. 78с.
6. Луканьова Л. Мовленнєво-комунікативна складова формування соціальної взаємодії дітей з розладами аутистичного спектру: монографія / Intellectual capital is the foundation of innovative development '2025. Monographic series «European Science» Book 38. Part 3. Sergeieva&Co, Karlsruhe, Ukraine & Germany, 2025. С. 96-107.
7. DOI: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2025-38-03-014>
8. Луканьова Л. Розвиток навичок комунікації та мовлення у дітей з розладами аутистичного спектра (РАС) в умовах інклюзивного навчання: монографія/ European Vector of Modern Education, Science and Production – 2024. Series of monographs Slovak Publishing House NES Nová Dubnica s.r.o. Monograph 2, 2024. С. 117-132.
9. Ткач Х. Я. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом і тяжкими порушеннями мовлення. На основі поведінкового підходу : практичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 136 с. 54.
10. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. — Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

Додаткова:

11. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку: навчально-методичний посібник / авт. кол.: Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. / за наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2021, 558с.
12. Луканьова Л.О. (2024). Організація освітньо-корекційного процесу в умовах дошкільного закладу з інклюзивним навчанням. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 68., т.2., С.88–93, DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.18>
13. Луканьова Л.О. (2024). Актуальні аспекти роботи асистента вчителя(вихователя) та організації інклюзивної освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. *Інклюзія і суспільство*, № 1(6) 2024. С.45–49, DOI <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-1-6>
14. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі: навчальний матеріал/ авт.кол.: Прохоренко, Л.І., Ярмола, Н. А., Набоченко, О.О., Данілавичюте, Е.А., Мартинюк, З. С., Довгопола Ільяна, В.М., Костенко, Т.М., Чеботарьова, О. В., Литовченко, С.В., Бабяк, О.О., Недозим, І.В., Блеч, Г. О., Трикоз, С. В., Гладченко, І. В., Трофименко, Л.І., Рібцун Ю. В. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2021, 200с.
15. Сидорук, І., Брушневська, І. Термінологічна компетентність як складова частина професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності А6 Спеціальна освіта. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 2025.2.С. 195–201
16. Сільberman С. Що приховує аутизм. Майбутнє нейрорізноманіття. Київ : Наш формат, 2021. 512 с.

Електронні ресурси:

1. Використання методів додаткової та альтернативної комунікації в закладах освіти: методичні рекомендації Міністерства освіти і науки від 09.09.2022 р. № 4/2373-22.
URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2> (дата звернення: 07.09.2025).
2. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом і тяжкими порушеннями мовлення. На основі поведінкового підходу. URL: <https://khrystynatkach.com/product/obstezhennia/>
3. Що таке альтернативна і додаткова комунікація (АДК).
URL: <http://www.dyvogra.com/uk/alternative-and-complementary-communication-adc>

Інформаційні ресурси:

1. Використання методів додаткової та альтернативної комунікації в закладах освіти: методичні рекомендації Міністерства освіти і науки від 09.09.2022 р. № 4/2373-22.
2. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2> (дата звернення: 07.09.2025).
3. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
<https://imzo.gov.ua/>
4. МОН УКРАЇНИ. Навчальні/корекційні програми <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditey-u-spetsialnikh-zakladakh-osviti/osvita-ditey-zosoblivimi-osvitnimi-potrebami/navchalni-ta-korektsiyni-programi>
5. Недискримінаційний підхід у навчанні. Онлайн-курс. Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-Studena+Inc+1/about>
6. Психологічна служба закладів освіти. Кейс фахових програм.
<https://psychologdcp.in.ua/zatverjprogrami/>
7. Участь батьків у організації інклюзивного навчання. Онлайн-курс. Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEraSmartOsvita+Par+1/about>

Неформальна освіта:

1. <https://osvita.diia.gov.ua/>
2. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
3. <https://vseosvita.ua/>
4. <https://vumonline.ua/>
5. <https://www.ed-era.com/>

Інтернаціоналізація:

1. Репозитарії, колекції наукових ресурсів: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/repository/>
2. Відкриті освітні ресурси: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/oer/>
3. Пошукові системи: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/search-engines/>
4. Бази даних: <https://library.vnu.edu.ua/resource/prepaid-resources/databases/>